

ΧΑΡΤΑ ΤΟΥ ΡΗΓΑ:
Τρεις Κοινότητες, Ένα Παρελθόν, Ένα Όνειρο, Ένα Μέλλον
(Δράση 4)

Ο Πολιτιστικός Διαβαλκανικός Φορέας «Η Χάρτα του Ρήγα», συνεπής στις αρχές και αξίες του Καταστατικού του Χάρτη, δε θα μπορούσε να μείνει αδιάφορος στην πρόκληση του Προγράμματος της Ε.Ε. 'Ευρώπη για τους Πολίτες, 2007-2013' για εκδηλώσεις τιμής στους πεσόντες μάρτυρες του Χιτλερικού επεκτατισμού.

Η ελευθερία, η ανεξαρτησία και η αυτοδιάθεση των λαών και των κοινωνιών είναι αγαθά που αποκτήθηκαν από σοφούς και σώφρονες της Ευρώπης από την Αρχαιότητα ως τις ημέρες μας, και που υπηρετήθηκαν με αυτοθυσία από τους λαούς όσες φορές απειλήθηκαν από φασιστικά καθεστώτα.

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος που αιματοκύλησε εξηνταμία (61) χώρες και σκότωσε πενήντα (50) περίπου εκατομμύρια ανθρώπων, δεν είχε προηγούμενο στην ιστορία, ως προς τις διαστάσεις και ως προς την σκληρότητα.

Η Ελλάδα, όπως και οι άλλες χώρες, αντιστάθηκε με όλες της τις δυνάμεις έναντι στην εισβολή του φασιστικού Άξονα και συγκριτικά με τα μεγέθη της, πλήρωσε ακριβά το τίμημα της Ελευθερίας. Έχασε το 13,5% του πληθυσμού της και οι πληγές, υλικές και ηθικές, από τις καταστροφές, ήταν τεράστιες. Όμως, η αποτελεσματικότητα της καθολικής Αντίστασης του λαού της, την κατέταξε στις πρώτες θέσεις των χωρών που διαδραμάτισαν ουσιαστικό ρόλο στα ανατρεπτικά σχέδια του Χιτλερισμού.

Η συμμετοχή στο Πρόγραμμα Ευρωπαϊκή Μνήμη «Τρεις Κοινότητες, ένα παρελθόν, ένα όνειρο, ένα μέλλον» δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί από την «Χάρτα του Ρήγα», χωρίς την ηθική και οικονομική στήριξη της Ε.Ε.,

της Νομαρχίας Αθηνών και την άποψη συνεργασία των εκπροσώπων των πόλεων-εταίρων.

Η επιλογή των μαρτυρικών πόλεων και χωριών έγινε από το Διοικητικό Συμβούλιο της «Χάρτας του Ρήγα», με κριτήρια καθαρά συναισθηματικά και από τις εκατοντάδες μαρτυρικές πόλεις της Ευρώπης και τις δεκάδες της Ελλάδας, επέλεξε:

- Το Lidice της Τσεχίας
- Το Δήμο Διστόμου
- Το Τοπικό Διαμέρισμα Ρογών Καλαβρύτων
- Τον Δήμο Καισαριανής

Κατόπιν τούτου, τα μέλη της «Χάρτας του Ρήγα», και μετά τα εξαιρετικά αποτελέσματα των εκδηλώσεων και την απήχηση που είχαν στην Πολιτεία και στους πολίτες, αισθάνονται βαθιά την ανάγκη να ευχαριστήσουν από καρδιάς, τόσο την Ε.Ε. για την πρωτοβουλία της και την καλή της συνεργασία, όσο και τη Νομαρχία Αθηνών και τις συμμετέχουσες πόλεις.

Το πρόγραμμα, Δράσεις για την «Ενεργό Ευρωπαϊκή Μνήμη», παρακολούθησαν και τίμησαν με τις εισηγήσεις τους εκπρόσωποι αντιστασιακών οργανώσεων, ιστορικοί, πολιτικοί, εκπρόσωποι της Νομαρχιακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, εκπρόσωποι Νεολαίων, αντιπροσωπείες σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εκπρόσωποι συνδικαλιστικών φορέων και άλλοι.

Μικρό Ιστορικό των Μαρτυρικών Πόλεων και Χωριών που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα

Η Σφαγή του Lidice

Στις 27 Μαΐου 1942, ο Τρίσταν Χάιντριχ, στέλεχος των SS, πρωτοστάτης του σχεδίου για το Εβραϊκό Ολοκαύτωμα, κτυπήθηκε από ομάδα της «Ελευθέρης Τσεχίας» και λίγες ημέρες μετά, υπέκυψε στα τραύματά του. Κατ' εντολήν του Χίτλερ, και ως πράξη εφαρμογής αντιποίνων, οι άνδρες της [SD](#) (Sicherheitsdienst, Υπηρεσία Ασφαλείας της SS) κυκλώνουν την μικρή κωμόπολη του [Λίντιτσε](#) (Lidice) με την (ψευδή) κατηγορία ότι οι κάτοικοί του είχαν βοηθήσει τους εκτελεστές του Χάιντριχ και σκοτώνουν και καταστρέφουν το μικρό Lidice.

Έτσι, γράφεται μια από τις μελανότερες πράξεις του Πολέμου, στις 10 Ιουνίου 1942: Τρεις αξιωματικοί και είκοσι στρατιώτες συστήνουν εκτελεστικό απόσπασμα, από το οποίο μεθοδικά εκτελούνται όλοι οι άνδρες της πόλης άνω των 16 ετών, συνολικά 172 άτομα, με πυρά πυροβόλων όπλων. Την ίδια τύχη έχουν ένδεκα άνδρες που άλλαζαν βάρδια σε παρακείμενο ορυχείο και δεκαπέντε συγγενείς των εκτελεστών, ανεβάζοντας τον αριθμό των θυμάτων σε 198. Εκτελούνται, επίσης, επιτόπου 71 γυναίκες, άλλες επτά οδηγούνται για "ανάκριση" στην Πράγα, όπου επίσης εκτελούνται. Οι υπόλοιπες γυναίκες, 184 συνολικά, οδηγούνται στο στρατόπεδο του [Ράβενσμπρικ](#), απ' όπου θα επιζήσουν 143. Ενενήντα παιδιά στέλνονται στο στρατόπεδο του [Γκνάζιναου](#)

(Gneisenau). Μερικά από αυτά, έχοντας τα άρεια χαρακτηριστικά, στέλνονται σε ορφανοτροφεία του Ράιχ ή δίνονται για υιοθεσία σε οικογένειες των SS, διαφεύγοντας έτσι το θάνατο.

Μουσείο του Lidice

Η ίδια η κωμόπολη πυρπολείται. Τα ερείπια καταστρέφονται με δυναμίτη και μπουλντόζες την ισοπεδώνουν, διαγράφοντάς την ολοκληρωτικά από το χάρτη, καθώς διατάσσεται η εκτύπωση χαρτών χωρίς το όνομα της πόλης. Στο χωράφι που κάποτε υπήρχε η πόλη σπέρνεται σιτάρι. Η κωμόπολη αποτέλεσε σύμβολο της Ναζιστικής κτηνωδίας. Την ίδια τύχη έχει και το παρακείμενο χωριό Λέζακι (Lezaky), στο οποίο οι [SS](#) ανακάλυψαν τον ασύρματο επικοινωνίας των εκτελεστών, στο οποίο εκτελούνται όλοι οι ενήλικες κάτοικοι. Με εντολή του Χίμλερ στις 24 Οκτωβρίου 1942 εκτελούνται με αέρια 242 συγγενείς και φίλοι των κατοίκων του Λίντιτσε, κρατούμενοι στο Στρατόπεδο συγκέντρωσης Μαουτχάουζεν.

Μετά τον Πόλεμο το Λίντιτσε ανοικοδομήθηκε λίγο πιο μακριά από το παλαιό και ονομάστηκε Νόβο Λίντιτσε (Novo Lidice). Ποτέ, ωστόσο, δεν αποδείχθηκε ότι υπήρχε κάποια σχέση μεταξύ Λίντιτσε και δολοφονίας του Χάιντριχ.

Ο επικεφαλής της σφαγής του Lidice, Συνταγματάρχης των SS Μαξ Ρόστοκ (Max Rostock), συνελήφθη, δικάστηκε, καταδικάστηκε σε θάνατο και εκτελέστηκε το 1951.

Δίστομο

Στις 10 Ιουνίου 1944 οι γερμανικές κατοχικές στρατιωτικές δυνάμεις διέπραξαν μία από τις μεγαλύτερες θηριωδίες-σφαγές στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Τότε τρεις λόχοι γερμανών στρατιωτών των SS λεηλάτησαν την περιοχή του Διστόμου και σκότωσαν 218 κατοίκους του, εκ των οποίων 53 παιδιά κάτω των 16 χρόνων. Ο 2ος Λόχος του 1ου Τάγματος του 7ου Τεθωρακισμένου Συντάγματος των SS υπό την διοίκηση του Λοχαγού Φριτς Λαούφενμπαχ, έλαβε διαταγή και μετακινήθηκε από τη Λεβαδιά προς την Άμφισσα μέσω Διστόμου, με στόχο τον εντοπισμό και την εξόντωση Ελλήνων ανταρτών. Μαζί τους για «δόλωμα», οι Γερμανοί είχαν δύο επιταγμένα

Γυναίκα του Διστόμου

Μαυσωλείο Διστόμου

ελληνικά φορτηγά με άνδρες των SS μεταμφιεσμένους σε χωρικούς, οι οποίοι προπορεύονταν της γερμανικής φάλαγγας. Την ίδια εντολή, με στόχο την περιοχή του Διστόμου, είχαν λάβει ο 10ος και ο 11ος Λόχος του 3ου Τάγματος από την Άμφισα. Στο δρόμο οι Γερμανοί εντόπισαν 18 παιδιά, από τα οποία σκότωσαν τα 6, που προσπάθησαν να διαφύγουν. Οι Γερμανοί στρατιώτες μπήκαν στο Δίστομο, όπου εκφοβίζοντας τους κατοίκους, έμαθαν ότι κρύβονταν αντάρτες στο Στείρι. Καθ' οδόν, έπεσαν σε ενέδρα των Ελλήνων ανταρτών του 11ου Λόχους του 3ου Τάγματος του 34ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ. Η μάχη ήταν σκληρή και οι αντάρτες υποχώρησαν έπειτα από δύο ώρες, μπροστά στις υπέρτερες δυνάμεις των Γερμανών. Οι απώλειες των Γερμανών ήταν 40 νεκροί και των ανταρτών 15. Οι Γερμανοί προέβησαν σε αντίποινα για τις απώλειές τους, σφαγιάζοντας όσους κατοίκους έβρισκαν μπροστά τους, χωρίς να εξαιρούν γυναϊκόπαιδα ή γέροντες. Γυναίκες βιάστηκαν, βρέφη θανατώθηκαν και ο ιερέας του χωριού αποκεφαλίστηκε. Μετά τη θηριωδία που διέπραξαν, έκαψαν και κατέστρεψαν όλα τα σπίτια του Διστόμου. Κατά την αποχώρησή τους από την περιοχή, συνέχιζαν να σκοτώνουν όποιον έβρισκαν. Να σημειωθεί ότι, κατά τον απεσταλμένο του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού Τζορτζ Γουέρλι, ο συνολικός αριθμός των νεκρών σε όλη την ευρύτερη περιοχή ανέρχεται στους 600. Ο Γερμανός στρατιωτικός που θεωρήθηκε υπεύθυνος της σφαγής στο Δίστομο είναι ο Χανς Ζάμελ, ο οποίος συνελήφθη στη Γαλλία και στη συνέχεια εκδόθηκε στην Ελλάδα. Αργότερα μεταφέρθηκε στη Γερμανία για να εξεταστεί από τις Γερμανικές Αρχές, όπου και παρέμεινε. Πληροφορίες αναφέρουν ότι ζει έως σήμερα ελεύθερος. Σήμερα, το Δίστομο διαθέτει Μουσείο, Μαυσωλείο και Μνημείο, για τη μνήμη των πεσόντων μαρτύρων.

Ακόμη, έχει αδελφοποιηθεί με άλλες μαρτυρικές πόλεις, όπως το Lidice Τσεχίας και το χωριό Oradour sur Glane της Γαλλίας.

Ρογοί

Από διάφορα σημεία της Πελοποννήσου ξεκίνησαν γερμανικά στρατεύματα, συγκλίνοντας προς το κέντρο, με σκοπό να απελευθερώσουν τους 77 γερμανούς στρατιώτες που κρατούσαν οι αντάρτες. Το τμήμα που ξεκίνησε από το Αίγιο, διερχόμενο από τα ενδιάμεσα χωριά, έβαζε φωτιά σε κενά σπίτια, με την υπόνοια ότι ανήκαν σε αντάρτες. Πρώτο θύμα της θηριωδίας των Γερμανών κατακτητών υπήρξε το μικρό και όμορφο χωριό Ρογοί Καλαβρύτων.

Το πρωί της 8.12.1943, το χωριό βρέθηκε κυκλωμένο από τους Γερμανούς οι οποίοι στρατοπέδευαν με σκοπό να διανυκτερεύσουν εκεί. Στους Ρογούς οι Γερμανοί έκλεισαν τους κατοίκους στην εκκλησία και κατόπιν αποφάσισαν να τους εκτελέσουν.

Άποψη από την εκδήλωση Ρογών

Μαυσωλείο Ρογών

Τότε άνοιξε η πόρτα του ναού και ο Τέννερ ζήτησε να τον ακολουθήσουν 6 άνδρες. Στον δισταγμό των αγωνιστών αντρών, επροπορεύτηκαν οι γέροντες. Μετά την έξοδό τους ακούστηκαν οι ομοβροντίες των πολυβόλων. Έπειτα κλήθηκε η δεύτερη ομάδα, η οποία είχε την ίδια τύχη. Όταν άνοιξε πάλι η πόρτα, διαλύθηκε και η τελευταία ελπίδα. Οι εναπομείναντες ήξεραν ότι κάθε εξάδα σκοτωνόταν.

Σήμερα, στον τόπο των εκτελέσεων υπάρχει Μνημείο – Μαυσωλείο.

Με αυτόν τον τρόπο εκτέλεσαν 66 άνδρες και παιδιά. Σώθηκαν μόνο πέντε, οι οποίοι διαμέσου των ριπών των πολυβόλων, πήδησαν στον γκρεμό και διέφυγαν. Οι εκτελεσθέντες, αφού έμειναν μία εβδομάδα άταφοι, θάφτηκαν τελικά σε ομαδικούς τάφους, από τους διασωθέντες, όταν οι Γερμανοί απομακρύνθηκαν από την περιοχή των Καλαβρύτων.

Δήμος Καισαριανής

Η Καισαριανή είναι Δήμος με ιστορική σημασία και μεγάλη δράση στην Γερμανική κατοχή. Η πόλη κατοικήθηκε κυρίως από Έλληνες πρόσφυγες, που ήρθαν στην Ελλάδα μετά την μικρασιατική καταστροφή του 1922. Ήταν πρόσφυγες που είχαν ζήσει τα δεινά ενός πολέμου και είχαν σφυρηλατηθεί με τις κακουχίες της προσφυγιάς. Στη διάρκεια της γερμανο-ιταλικής κατοχής, η Καισαριανή δέχτηκε τρομερά πλήγματα από τους ξένους κατακτητές και τις οργανωμένες ομάδες Ελλήνων συνεργατών τους. Για έναν λαό ξεριζωμένο, που ζούσε την περίοδο εκείνη, με φτώχεια από τα σκουπίδια έως χελώνες, γάτες κλπ., ήταν περίπατος η πάλη για την απελευθέρωση της Πατρίδας.

Από την κατάθεση στεφάνου στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής

Από την Καισαριανή ξεκίνησε επίσης την πρώτη του σύσκεψη για την αντίσταση, ο θρύλος της Εθνικής Αντίστασης, Άρης Βελουχιώτης, μαζί με τον σύντροφό του Καισαριανιώτη Μανώλη Τσάφο.

Σπίρτο ήθελαν οι Καισαριανιώτες για να πάρουν φωτιά, να οργανωθούν και να συνεισφέρουν στον αγώνα κατά του Χιτλερικού Φασισμού. Αυτό το σπίρτο τους το έδωσε η αγάπη για την πατρίδα και ο μεγάλος εμπνευστής των αγώνων του λαϊκού κινήματος, Άρης. Έτσι, συσπειρώθηκαν στο ΕΑΜ και τις άλλες οργανώσεις και ρίχτηκαν στη μάχη. Μέρα και νύχτα δούλευαν τέσσερα τυπογραφεία και αμέτρητοι πολύγραφοι, τυπώνοντας χιλιάδες προκηρύξεις και παράνομες εφημερίδες του αγώνα. Αυτόν τον αγώνα και αυτό το ηθικό θέλησαν να κάμψουν οι κατακτητές, στέλνοντας κάθε είδος ρουφιάνων, προδοτών και κουκουλοφόρων, οι οποίοι, για να τους τρομοκρατήσουν, τους συνελάμβαναν και τους εκτελούσαν.

Οι Καισαριανιώτες δεν πτοήθηκαν. Αναμετρήθηκαν με τον εχθρό διεξάγοντας μάχες αιματηρές, μέσα στην πόλη, από σπίτι σε σπίτι, αλλά και στην Αθήνα, με σαμποτάζ και μαζικές διαδηλώσεις στους δρόμους. Για τη δράση αυτή η Καισαριανή, ονομάστηκε «ανταρτομάνα», «πόλη ηρωίδα».

Την Καισαριανή επέλεξαν οι Γερμανοί, σαν να ήξεραν ότι άντεχε, για να εκτελούν στο χώρο του Σκοπευτηρίου αγωνιστές και απο άλλες συνοικίες.

Κατά τη διάρκεια της Αντίστασης, περίπου εξακόσιοι σαράντα ήρωες στήθηκαν στον τοίχο και εκτελέστηκαν με τα μάτια ανοιχτά να ατενίζουν το μέλλον. Με τούτη τη δεύτερη ιδιαιτερότητά της, η Καισαριανή δεν φέρει επάξια μόνο το όνομα της προσφυγικής «πόλης» ή της πόλης «Ηρωϊδας», αλλά και το όνομα της αδούλτης «πόλης». Γι' αυτό και δεν ήταν δύσκολο για την «Χάρτα του Ρήγα» να επιλέξει την Καισαριανή ως τόπο των εκδηλώσεών της στην Αθήνα.

Επιμέλεια Κειμένων:

Ελένη Καρασαββίδου – Γεωργία Δαλδάκη

Για περισσότερες πληροφορίες για το Πρόγραμμα:

Πολιτιστικός Διαβαλκανικός Φορέας «Η Χάρτα του Ρήγα»

Τηλ.: Αθήνα: 210-9335849, 6976-684546 (Γεωργία Δαλδάκη)

2109344593, 6978-492113 (Ντιλιάννα Ιότοβα)

Θεσ/νίκη: 6947-024685 (Ελένη Καρασαββίδου)

Website: <http://www.rigascharta.org>